

Täysistunto

Torstai 19.9.2024 klo 16.01—20.56

8. Lakialoite laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain 121 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 26/2024 vp Hanna Holopainen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Ja tuttuun tapaan tässäkin varataan enintään 30 minuuttia keskustelulle, ja jos puhujalistaa ei ennätetä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja keskustelua jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.36 Hanna Holopainen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eläinten hyvinvoinnin teemalla jatkamme tätä iltaa edelleenkin. Tärkeä aihe. — Edelleenkin on tilanne se, että esimerkiksi osa tuotantoeläimistä joutuu elämään sellaisissa olosuhteissa, jotka eivät mahdollista niitten lajityypillistä käyttäytymistä, kuten vapaata liikkumista, sosiaalisuutta ja poikasten hoitamismahdollisuutta. Olen tehnyt lakialoitteen siitä, että eläinten hyvinvoinnista annettua lakia muutettaisiin siten, että nautojen olosuhteisiin saataisiin oleellinen parannus.

Tällä hetkellä meillä on edelleen parsinavettoja, joissa lehmät pidetään kiinni paikoillaan kuukausia, ja se on todellakin vanhentunut ja eläinten hyvinvointia laiminlyövä käytäntö. Parsinavetta on navetan muoto, jossa naudat pidetään paikoillaan kytkemällä ne kaulastaan kiinni kiinteään rakenteeseen eli parteen. Niissä eläimet eivät voi vapaasti liikkua tai edes kääntyä ympäri, mikä aiheuttaa lehmille sekä fyysisiä että psykologisia kärsimyksiä. Eläinten pitäminen tällaisissa olosuhteissa ei ole eettistä. Parsinavetassa olevat eläimet pääsevät ulkoilemaan vain harvoin tai pahimmillaan eivät juuri lainkaan. Tämä on täysin vastoin nautojen lajityypillistä käytöstä, sillä naudat ovat laiduneläimiä, joiden laidunnusmahdollisuus on keskeinen osa niitten hyvinvointia.

Arvoisa puhemies! Kuten täällä on tänään keskusteluissa tullut ilmi, viime kaudella pitkän pitkän valmistelun jälkeen saatiin voimaan eläinten hyvinvointilaki. Sen lain ominaispiirre on se, että siinä toki saatiin paljon parannuksiakin eläinten hyvinvointiin, mutta jos-tain syystä moni niistä parannuksista keskittyi lemmikkieläinten olosuhteiden parantamiseen ja tuotantoeläinten osalta lakiin jäi edelleen ongelmallisia kohtia.

On selvää, että tämä käytäntö, jossa nautoja pidetään parressa kiinni, on vahvassa ristiriidassa eläinten hyvinvointilain keskeisen tavoitteen kanssa, joka velvoittaa siihen, että eläimiä kohdellaan hyvin ja niitä kunnioittaen ja eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Nämä asiat lue-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2024 vp

tellaan lain 6 §:ssä. Yleisten periaatteiden mukaisesti esimerkiksi liikkumisen rajoittamisen täytyy olla tarpeellista ja perusteltavissa. Valitettavasti liikkumisen rajoittaminen on yksi lain suurimpia ongelmia, mikä tulee tähän nautojen hyvinvointiin, sillä toisaalla eläinten hyvinvoinnista annetussa laissa, 37 §:ssä, säädetään eläinten pysyvien pitopaikkojen vaatimuksista: pykälän 2 momentissa todetaan yleisenä periaatteena, että eläintä ei saa pitää jatkuvasti paikalleen kytkettynä eikä sen liikkumista saa jatkuvasti rajoittaa eläimen kääntymisen estävillä rakenteilla. Kuitenkaan tätä periaatetta ei nautojen osalta pitopaikkojen suhteen täysin noudateta, sillä tässä laissa on säädetty poikkeuksia naudan pitopaikkojen koskien. Maidontuotannossa käytettävät parsinavetat on vapautettu tästä 37 §:n 2 momentista säädetystä kiellostä. Tälle poikkeukselle, siis tälle vapautukselle pitää nautoja sellaisissa olosuhteissa, jotka muiden eläinten osalta koetaan ongelmallisiksi, ei ole perusteita. Siksi esitän, että lakia muutettaisiin siten, että myös kaikki maidontuotantotilojen parsinavetat kiellettäisiin siirtymäajalla.

Arvoisa puhemies! Parsinavetat eivät siis todellakaan vastaa nykyajan käsityksiä eläinten oikeuksista ja eläinten tarpeista ja eläinten pitopaikkojen olosuhteista, jotka tukevat eläinten hyvinvointia. Parsinavetoista tulee siirtyä kokonaisuudessaan pihattonavetoihin. Pihatoissa lehmät voivat liikkua vapaammin ja toteuttaa lajityypillistä käyttäytymistä.

Useinkaan ei koeta, että eläinten oikeudet ovat politiikan kovinta ydintä — ja siitä ehkä kertoo sekin, että kun täällä käsitellään näitä tärkeitä eläinten hyvinvointiin liittyviä asiakokonaisuuksia tänään, salissa on tälläkin hetkellä valitettavan vähän kansanedustajia paikalla. Kuitenkin se, miten kohtelemme eläimiä, kertoo paljon myös meistä ihmisinä. Tutkimusten mukaan kaikilla nisäkkäillä on ihmisten tapaan tietoisuus. Monilla eläimillä on käsitys sekä itsestään että omasta toiminnastaan suhteessa muihin. Nisäkkäät tuntevat perustunteita, kuten iloa, surua, pelkoa, kiintymystä ja leikkisyyttä. Tämän tiedon valossa meidän tulisi tunnistaa, että parsinavetat eivät ole tätä päivää ja meidän on siirryttävä kestävämpiin ja eettisempiin tapoihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

18.42 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Pitäisi olla itsestään selvää, että myös tehoeläintuotannossa jokaisella eläinyksilöllä on oikeus liikkua. Silti noin 30 prosenttia suomalaisista lypsylehmistä elää parsinavetoissa, joissa luontainen käyttäytyminen estetään. Kiitos edustaja Holopaiselle tämän tärkeän lakialoitteen tekemisestä.

On eläinten hyvinvoinnin kannalta vakava epäonnistuminen, ettei parsinavettoja ole pystytty vielä Suomessa kokonaan kieltämään. Parteen kytkeminen rajoittaa liikkumisen ohella lehmien sosiaalista kanssakäymistä, kehonhoitoa ja makuulle asettumista. Parsinavetassa lehmät seisovat koko talvikauden betonialustalla, joka voi olla osittain ritilää. Kova alusta vaikeuttaa lehmän makuulle menoa ja aiheuttaa hiertymiä. Tämän pitäisi tänä päivänä olla yksiselitteisesti kiellettyä. On tietysti sinänsä hyvä, että vuoden alussa voimaan tullut eläinten hyvinvointilaki kieltää uusien parsinavetoiden rakentamisen, mutta se ei lohuta niitä lehmiä, jotka ovat niissä navetoissa, joissa edelleen joutuvat olemaan parressa, koska tämä kiello ei koske nykyisiä parsinavettoja.

Lain mukaan parsinavetoiden lehmien on päästävä ulkoilemaan vähintään 90 päivänä vuodessa, mutta se tarkoittaa, että pahimmillaan eläimet seisovat parressa 275 päivää. Ja tästä jaloittelua koskevasta vaatimuksestakin voidaan myöntää määräaikainen vapautus silloin, kun jaloittelun järjestäminen on käytännössä mahdotonta, eli jos tilalla ei ole käy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2024 vp

tettävissä sopivaa laidunta. Poikkeus voidaan myöntää myös, jos muuta jaloitteluun sopivaa tilaa ei ole mahdollista kohtuudella järjestää tai jos vaatimuksen noudattaminen on kohtuutonta liikenteeseen, maastoon tai etäisyyteen liittyvistä syistä. Tästä poikkeuksesta luovutaan vuonna 2038. Sinnekin on aivan äärettömän pitkä aika, jos ajatellaan eläinten hyvinvointia ja meidän ymmärrystä siitä tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Jalostus ei ole muuttanut nautojen lajityypillisiä käyttäytymistarpeita, joista yksi keskeinen on tarve laiduntamiseen. Vähäisemmästäkin jaloittelusta on etua, mutta erityisesti juuri kesäinen laidunnus kohentaa lypsylehmien hyvinvointia. Laitumella lehmät voivat elää sosiaalista laumaelämää, syödä ja märehäidellä vapaasti ja ne mahtuvat esimerkiksi lepäämään täysin ojentuneina. Jokaisella lehmällä tulee olla oikeus paitsi liikkumiseen myös laiduntamiseen, ja ajattelen, kuten edustaja Holopainenkin tässä edellä totesi, että parsinavetat eivät kerta kaikkiaan ole tätä päivää ja ne pitäisi pystyä nyt lailla kieltämään. Kannatan tätä edustaja Holopaisen lakialoitetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

18.45 **Jenni Pitko vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta hyväksyi tosiaan viime kaudella eläinten hyvinvointilain, jossa päätettiin kieltää uusien parsinavetoiden rakentaminen mutta samalla sallittaisiin vanhojen käyttö sekä korjaaminen hamaan tulevaisuuteen. On hyvä, että trendi alalla on ollut se, että pihattonavetat ovat yleistyneet, mutta pidän kyllä itse kestävämpänä sitä, että emme vielä ole kyenneet lopettamaan parsinavettojen käyttöä edes siirtymäajalla, eli ei ole näkymää sille, milloin tästä ongelmallisesta muodosta päästäisiin eroon.

On sanomattakin selvää, että eläimelle tällainen olosuhde, minkä parsinavetta tarjoaa, ei ole lajityypillistä käytöstä mahdollistava tapa elää. Vaikka parsinavetassa eläimet saavat ulkoilla ja laiduntaa, on silti fakta, että eläimet viettävät suurimman osan elämästään päästään tai kaulastaan parteen paikalleen kytkettyinä. On myös huomioitava, että moni näistä parsinavetoista on rakennettu vuosikymmeniä sitten ja niitä nyt korjataan hamaan tulevaisuuteen asti, ja kun näitä parsinavettoja rakennettiin, lehmät olivat itse asiassa huomattavasti pienempiä. Jalostuksen kautta niiden koko on kasvanut, ja olosuhteet ovat siis muuttuneet ajan saatossa yhä ahtaammiksi.

Pihattonavetassa taas lehmä voi elää huomattavasti vapaampaa elämää. Monissa nykyaikaisissa pihattonavetoissa lehmä voi myös itse valita ruokailu- ja lypsyajankohdan. Tämän valinnanvapauden on todettu lisäävän eläinten hyvinvointia. Pihattonavetoissa tulee toki myös varmistaa riittävä tila, ja ajattelen, että laiduntamista pitäisi voida lisätä kaikkien lehmien osalta joka tapauksessa.

Monissa Pohjoismaissa kiinni pitävät rakenteet ovat jo kiellettyjä. Suomi on tuotantoeläinten hyvinvoinnin suhteen jäämässä jälkeen yleispohjoismaisesta eläinten hyvinvoinnin kehityksestä, mikäli tämä viime kaudella hyväksytty eläinten hyvinvointilaki jää voimaan tällaisena. Kiihän edustaja Holopainen tästä tärkeästä lakialoitteesta ja eläinten puolesta toimimisesta. Kannatan itse tämän lakialoitteen hyväksymistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

18.47 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! On tosiaan valitettavaa, että salissa ei ollut tämän enempää edustajia keskustelemassa eläinten hyvinvoinnista. On meidän ihmisten vas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2024 vp

tuulla varmistaa, että eläinten hyvinvointia koskeva laki toteutuu ja myös meidän toiminnastamme riippuvaisilla eläimillä on oikeus hyvään elämään. Eläinten hyvinvointilain yleisten periaatteiden mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioittaen. Eläimille ei myöskään saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä, eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa. Eläinten hyvinvointia tukee mahdollisuus lajityypilliseen käytökseen. Yleisten periaatteiden mukaisesti esimerkiksi liikkumisen rajoittamisen täytyy olla tarpeellista ja perusteltavissa eikä sitä saisi tehdä jatkuvasti.

Valitettavasti liikkumisen rajoittaminen on yksi hyvinvointilain suurimpia ongelmia koskien useimpien eläimien, myös nautojen, hyvinvointia. Naudat ovat laiduneläimiä, joille laidunnus ulkona on keskeinen tapa elää. Laidunnus on oleellista nautojen hyvinvoinnille. Periaatetta liikkumisen rajoittamisen rajallisuudesta ei kuitenkaan noudateta nautojen pitopaikan osalta. Vaikka laki kieltää parsinavettojen rakentamisen, ei vanhoja, viime lain voimaan tullessa jo käytössä olleita, parsinavettoja ole kielletty kokonaan.

Arvoisa puhemies! Parsinavetta on navetan muoto, jossa naudat pidetään paikoillaan kytkemällä ne kaulastaan kiinteään rakenteeseen eli parteen. Parsinavetassa oleva eläimet pääsevät ulkoilemaan vain harvoin tai pahimmillaan eivät juuri lainkaan. Tämä on täysin vastoin nautojen lajityypillistä käytöstä. Jos uusien parsinavettojen rakentaminen on kielletty, ei mielestäni ole perusteltua sallia pitkään vanhojenkaan käyttöä. Parsinavetoiden kiellolle on siis nähty ja ymmärretty selkeät perusteet, joten kieltola tulisi soveltaa myös vanhoihin parsinavetoihin. Siksi laki tulisi muuttaa siten, että kaikki, myös kaikki maidontuotantotilojen, parsinavetat kielletään siirtymäajalla. Siirtymäaika päättyisi kuten laissa muista kuin maidontuotannossa käytettävistä parsinavetoista on jo säädetty. Jo nykyisellään suurin osa navetoista on muita kuin parsinavettoja, joten kyse on muutenkin jo vallalla olevasta käytännöstä.

Arvoisa puhemies! Suomessa on noin 9 300 nautatilaa, reilu 800 000 nautaa. Eläinten käyttäytymisen hyvinvoinnin tutkimuksen mukaan on myös niin, että eläin, jolle liikkuminen on luontainen tarve, kerryttää patoutunutta liikkumisen tarvetta silloin, kun se ei pääse liikkeelle. Silloin kun eläimellä on mahdollisuus liikkua vain harvoin, eläimet liikkuvat liikkeelle päästyään enemmän kuin sellaiset eläimet, joille liikkuminen on vapaampaa ja päivittäistä. Tämä sama tulos on huomattu myös nautoja tutkiessa. Laiduntavilla naudoilla esiintyy vähemmän ontumista, sorkkasairauksia ja jalkavammoja. Laiduntavilla naudoilla on myös tutkimuksessa todettu esiintyvän vähemmän esimerkiksi salmonellainfektioita, kohdunkaulan tulehduksia sekä poikimiseen liittyviä sairauksia ja ketoosia. Ihmisenkin näkökulmasta parsinavettaa pidetään pihattoa kuormittavampana työympäristönä, sillä pihatissa työn koneellistaminen on edennyt parsinavettoja pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Parsinavetat on kielletty esimerkiksi Tanskassa ja Norjassa. Ruotsi taas on kieltänyt uusien rakentamisen. Tämänkin lakimuutoksen kohdalla meillä on mahdollisuus olla osa yhteispohjoismaista linjaa ja kieltää yksiselitteisesti parsinavetat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

18.52 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tosiaan kaikki liikkumisen estäminen luo eläimelle vakavan hyvinvointiongelman, ja tämä ei tietenkään ole mitenkään hirveän yllättävää. Jokainen voi ymmärtää, että liikkuminen on nisäkkäille perustarve ja jos se estetään, niin eläin ei voi voida hyvin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2024 vp

No, tässä uudessa eläinten hyvinvointilaissa, joka nyt tämän vuoden alusta astui voimaan, tosiaan säädettiin siitä, että eläintä lähtökohtaisesti ei saisi pitää jatkuvasti paikoilleen kytkettynä eikä sen liikkumista saisi rajoittaa tällaisilla kääntymisen estävillä rakenteilla. Sitten tässä laissa näiden uusien parsinavetoiden rakentaminen tosiaan kiellettiin, mikä oli hyvä juttu, mutta nämä vanhat maidontuotannossa käytettävät parret sallittiin. Samaan aikaan tässä laissa tunnustetaan hyvin selkeästi se, että tämä liikkumisen estäminen on ongelmallista. Siksi itsekin ajattelen, että ei ole mitään perusteita sille, että meillä edelleen sallitaan näitä parsinavetoita ja että näistä on poikkeuksella osa sallittu edelleen.

No, on selvää, että nämä parsinavetat ovat muodostuneet eläinten pitopaikaksi aikana, jolloin meillä ei ole ollut samanlaista tietoa eläinten hyvinvoinnista, ylipäätään eläinten esimerkiksi sosiaalisista tarpeista ja muista tarpeista, jotka tällainen parsinavetan pitomuoto sitten estää, mutta nyt meillä on, nyt me tiedetään enemmän eläimistä, ja nyt meidän pitäisi toimia ihmisinä tämän päivitetyn tiedon varassa eikä antaa eläinten kärsiä sen takia, että meidän oma tietämyksemme on aikaisemmin ollut puutteellista.

Ylipäätään tässä eläinlaissa ongelma on se, että me toisaalta sanotaan, että me haluamme, että eläimet voivat hyvin, mutta sitten toisaalta sallitaan tällaisia poikkeuksia, joilla me kumotaan tavallaan koko sen lain alkuperäinen henki ja ne alkuperäiset tavoitteet. Eli on hyvin ristiriitaista, että me sallitaan sitten tällaisilla poikkeuksilla tämän eläinten hyvinvointilain vesittäminen.

Mutta haluan kiittää tämän lakialoitteen tekijää, edustaja Holopaista, ja todeta tähän loppuun, että tämä on ehdottomasti myös vasemmistoliiton ryhmän kanta, että näin pitäisi toimia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

18.55 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tosiaan tänään on erikoinen ilta, kun on näin monta eläinten hyvinvointiin liittyvää lakialoitetta ja kansalaisaloite, ja saamme keskustella tämän illan tästä aihepiiristä. Minä kiitän niitä edustajia, jotka ovat täällä paikalla.

Viime vaalikauden lopussa eduskunta hyväksyi uuden eläinten hyvinvointilain, jossa uusien parsinavetoiden rakentaminen kiellettiin. Samalla säädettiin, että nautojen määrää ei olemissa olevissa parsinavetoissa saa lisätä. Lisäksi laki vaatii, että parsinavetoissa pidettävien lehmien on päästävä jaloittelemaan 90 päivän ajan vuodessa aiemman 60 päivän sijaan. Uudistetussa eläinten hyvinvointilaissa on otettu hyviä askeleita ja paljon tavoitettuja samoja tavoitteita kuin tällä lakialoitteella on — toki tässä parsinavetoista luopumisen prosessia nopeutettaisiin entisestään.

Eläintiloilla tehdään tärkeää ja raskasta työtä, joka koituu kaikkien suomalaisten hyväksi, koska siellä tuotetaan suomalaista ruokaa. Turvallisuuteen kuuluu huoltovarmuus ja sen ylläpito. Kotimainen ruuantuotanto on tässä tärkeä peruspilari. Suomalaisilla tiloilla otetaan eläinten hyvinvointi vakavasti, mutta samaa ei valitettavasti voi sanoa monien muiden maiden tiloista. Viime vuosina on jopa syyllistetty lehmien pitämisestä ympäristösyihin vedoten. Lehmien pito, kuten eläinten pito yleisestikin, on Suomessa melko hyvällä tasolla. Tilalliset arvostavat karjaansa ja pitävät huolta siitä. On tärkeää, että meillä on myös nuoria, jotka uskovat elinkeinon tulevaisuuteen.

Meidän eläintiloillamme on valtavan suuret taloudelliset haasteet tällä hetkellä, ja onkin tärkeää, että tämä Välitä viljelijästä -projekti on olemassa. Se tarkoittaa, että siinä keskitytään tilallisten hyvinvointiin ja työkykyyn, ja sieltä voi saada apua. Tämä ei ole ollut mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 88/2024 vp

kään ihan pysyvä projekti, mutta nyt tämä hallitus on tehnyt siitä ja tekemässä siitä vaki-naista ja pysyvää toimintamallia, ja tässä hetkessä se on todella tärkeä asia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

18.58 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuotantoeläinten lajityypillinen elämä on jatkossakin otettava huomioon entistä paremmin, ja siksi SDP haluaa myöskin omalta osaltaan ajaa keskustelussa modernia lainsäädäntöä, kuitenkin niin, että tuottajien asema ei hankaloidu kohtuuttomasti. Meidän tärkein tehtävämme on kuitenkin turvata kotimainen, kestävä eläintuotanto.

Kuten moni muukin asia tässä kokonaisuudessa, tähän voidaan liittää kaksi ehkä tärkeintä kohtaa, ja toinen niistä on nimenomaan ruokatuotanto, ja sitten toinen on eläinten hyvinvointi. Minusta nämä eivät ole missään tapauksessa vastakkain asettuvia asioita. Eläinten hyvinvointi ja kotimaisen ruuan tuotanto — niitä ei edes oikeastaan pitäisi missään tilanteessa laittaa vastakkain. Ne voivat tukea toinen toisiaan. Tuottajien etu on hyvinvoivat tuotantoeläimet. Ajattelen myös niin, että tuottajia on tärkeää tukea eläinten hyvinvointia parantavissa uudistuksissa, tarvittaessa myöskin kompensoida kustannuksia, ovat ne sitten investointitukia tai eläinten hyvinvointikorvauksia. Ymmärrän kyllä tämän tämänhetkisen talouskeskustelun, että ehkä juuri nyt keskusteluhetki tälle ei ole oikea, mutta näin me myös pystyisimme uudistamaan eläinten hyvinvointia sekä tukemaan tuottajia kohti eettisempää tuotantoa.

Arvoisa rouva puhemies! En voi tässä yhteydessä myöskään olla ottamatta kantaa ei-tuotantoeläimiin noin yleisesti, kun viime aikoina on uutisoitu paljon tapahtumista muun muassa hevosurheilussa, ravien suuvammoista tai jopa puhtaasta pahoinpitelystä, joka on naamioitu koulutukseksi. Se on saanut niin hevosmaailmasta kuin eläinten oikeuksia puolustavilta järjestöiltä tietenkin palautetta, joka on negatiivista, ja näin on oikein. Eläin ei ole väline, vaan se on oikea eläin, olipa se sitten tuotantoeläin tai harrastuseläin.

Meidän pitää tunnistaa eläimen itseisarvo ja lajityypilliset käyttäytymisen tarpeet, on kyse sitten tuotanto- tai lemmikkieläimestä. Eläinten lajityypillinen käyttäytyminen on tärkeää, jotta eläin voi palautua muun muassa suorituksesta, onpa se sitten lypsy tai juoksu, lauma, niin että on tilaa liikkua ja voi nollata itseään myös ihmisistä. Tämä on erittäin tärkeää, ja meidän on se tiedostettava. Esimerkiksi Harjun oppimiskeskuksessa hevosille on aktiivipihatto, jossa hevonen voi elää niin lajinmukaista elämää kuin se suinkin vain niissä olosuhteissa on mahdollista, ja samalla on todettu hevosten olevan levollisempia ja rauhallisempia. Kannatan aktiivipihattoja, olipa kyse sitten naudoista tai hevosista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.